

Interview met documentairemaker Patricio Guzmán

‘We leven ondergedompeld in de enorme ruimte van het verleden’

De documentaire *Nostalgia de la Luz* legt behoedzaam een pijnlijke paradox bloot in de Chileense Atacama-woestijn. Filmmaker Patricio Guzmán brengt op poëtische wijze verschillende historische speurtochten bij elkaar. Het effect is adembenemend. Reden voor een interview en een FilmExtra op het LAFF.

Een droog klimaat en transparante lucht bieden een uitzonderlijke plek voor historisch onderzoek. Astronomen kijken er naar onze ‘oersprong’ in de sterren. Archeologen vinden er perfect geconserveerde resten van pre-Colombiaanse culturen. Maar daar waar het verre verleden onthuld wordt, blijft het recente verleden een mysterie. Nabestaanden van vermisten uit de dictatuur van Pinochet speuren tot op heden het dorre woestijnlandschap af naar overblijfselen van hun geliefden.

‘De documentaire toont in de eerste plaats het belang van het verleden aan, in het leven van mensen, van de aarde, van de materie en de kosmos’, aldus de Chileense Guzmán. ‘Er zijn mensen die geloven dat het geheugen maar iets incidenteels is. Wat ik wil overbrengen is dat alles aan het verleden toebehoort. We leven ondergedompeld in de enorme ruimte van het verleden. Het heden is maar fragiel. Onze intelligentie voedt zich met het verleden.

den. Er geen aandacht aan besteden is onze intelligentie niet gebruiken. Maar onze geschiedenis verbergt diepe wonden, wat op heldering compliceert. Men is er bang voor en wil zich er niet verantwoordelijk voor voelen. Dat geldt niet alleen voor Chili maar ook voor andere landen waar de 20e-eeuwse genociden plaatsvonden. Pas nu in de 21e eeuw begint men terug te blikken en kan ervan geleerd worden. Het herstel is heel langzaam, dat gaat in Chili nog wel honderd jaar duren.’

“ De herinnering aan het recente verleden is geen belemmering voor vooruitgang

‘Ik voel me geen telefoon van het verleden’, vervolgt Guzmán. ‘Ik maak documentaires voor mijn plezier en het fascineerde me hoe de woestijn historisch territorium is. Hoe verschillende wetenschappelijke disciplines er naast elkaar bestaan zonder met elkaar uit te wisselen.’

‘Fundamenteel was het vinden van de personages. Had ik ze niet gevonden dan was mijn idee science fiction gebleven. Vijf jaar thuis schrijven aan een documentaire is eigenlijk een realiteit verzinnen, want je weet niet wat je al filmend aan gaat treffen. Het waren de geïn-

terviewden die de film metaforen verleenden, maar het is vooral de juxtapositie van de beelden die bijdraagt aan de filosofische dimensie.’

‘Het trekken van een parallel tussen het persoonlijke en universele verhaal was een moeizaam proces. Het is een ingewikkeld terrein. Ik heb veel gelezen over astronomie en archeologie. Of het een magnum opus is kan ik nog niet beoordelen. Wij documentairemakers zijn ons bij het proces niet heel bewust van ons werk.

Pas achteraf zie je wat het betekend heeft.’ ‘De film werd afgewezen door zes televisiekkanalen. Ze begrepen er niets van, dachten dat ik gek was en wilden geen enkel risico lopen. In de Europese bioscopen is er wel succes: 28 weken vertoningen in Parijs; 42 kopieën in Frankrijk alleen al. In Chili was er slechts een vertoning op het documentairefestival dat ik opgericht heb. De reactie van het publiek was overweldigend, maar de media waren niet aanwezig en er is weinig aandacht aan besteed. De ontvangst in Chili is nog afwachten. In september begint de distributie. Over het algemeen is er in Latijns-Amerika veel minder publiek voor de documentaire. Aan de andere kant voltrekt er zich op dit moment een transformatie van hoop en vertrouwen. Het is een tijdperk met een brede horizon. De documentaire kan daar zeker aan bijdragen, want de herinnering aan het recente verleden is geen belemmering voor vooruitgang. Het opent juist de deuren naar de toekomst.’

FLOOR VAN ALPHEN